

са вероятно и изобразената върху ордната стена. Костюмите и стемата на бояр-ките намират паралели в паметници, а в археологически находки от XIII-XIV в.⁸³ Съвременни или малко по-късни са изобразената върху външната южна стена. Още по-малко свидетелства от тази епоха имаме за развитието на „антикласична-та“ тенденция в средновековната живопис по нашите земи. След фратментите от пър-вия слой стенописи в Земецкия манастир единственният стенописен паметник преди XIV в., който може да бъде причислен към тази тенденция, са разкритите преди около две десетилетия от художник-реставратора Дратомир Пешев стенописи в църквата „Св. Димитър“ в с. Патагеница, Пазарджикско⁸⁴, източно от средновековната крепост Батун. В църквата е бил намерен натробен камък с името на Григорий Кукря, про-тоспатарий и дук на Филипопол, и датата 1091 г.⁸⁵

От разчистените досега стенописи за отбелязване са насрещно изобразените цър-ковни отци в абсидата и апостолите от „Възнесението“ в свода на бемата. „Слизането в ада“ е било високо на изток, в напъренния северен свод на наоса и под него – фрат-менти от дръта стена, вероятно „Жените мироносици на проба“, „Възкресението на Лазар“ е в южния свод на свода в протезиса и срещу него Христос в епископскино сияние, носено от два ангела – това според нас е „Видението на пророк Авакум“⁸⁶. Под „Видението“ личат главата на Христос и написът от изцелението на претърбената жена – едно от чудесата на Христос⁸⁷. Два дякона и светци монаси са написани в проходите между олтартите членения: св. Теодосий Общжител, св. Антоний, еписко-пи en face – по източните стени на протезиса и дяконика, мъченици с бората украсе-ни мантии – по страничните стени и жени светци – във втория ретистър и т. н.

Върху северния склон на свода в дяконика се разкрива старозаветната сцена „Три-мата юдейски юноши в горницата пеш“, а срещу тях вероятно е било „Въведение Бото-родично“, а патронът на църквата св. Димитър е върху южния стълб също от запад⁸⁸. Св. Ахилий Лариски и св. Никола са изобразени един срещу друг върху същите стъл-бове в бемата, св. Георги на бял кон – в първия ретистър на южната стена в западната ѝ част, а над него в бюст – св. Евстратий. Още двама военни светци са били написва-ни върху източните страни на западните подкуполни стълбове.

Стенописите значително се отличават по стил от разглежданите досега две групи. Дебела червено-кафява линия под брадата широко отворени очи със сливаща се с едрия брадичка. Втора къса линия под брадата образува „ривничка“ на вратата. Малко по-изтънена, линията очертава големите широки отворени очи със сливаща се с едрия връх и очертан с две линии отстраня, свързани с ниските, леко извити към края си вежди. Челата са ниски, тъмните коси – гъсти и подредени във венци от едри букли около челото. Мека, топла леко изсветлена охра служи за среден тон на цялата страна неа обемите са безазанни леко с прозрачнозелени сенки (понякога от дрътата страна на лицата им съответстват леки кафяви сенки), а белите светлини са полупрозрачни и леко натъняват към края си. Дрехите са моделирани с три степени на изсветляване на основния те тънки по тях. Дрехите са пръпирани най-често в нетолем, почти успоредни снопове или се срещат V-образно под остър ъгъл. Формите на телата се губят под тъмната твърдост и странен ритъм. Понякога тънките и светлините се спускат зигзагообразно нагъпени нагъду, също без особена логика в тяхното подреждане. Колоритът вклучва освен зе-леното и керемидено-розовото с няколко степени на изсветляване, също така и синьо, но и особени съчетания на охра с виненокафеникави сенки и черен контур, съпос-тавена с тъмнокафяво с червени светлини⁸⁹ или сиво-зелено, положено върху охрова подложка и с тънки охрови светлини. Дръто характерно за паметника съчетание е това между розово, виненочервено и охра – една чисто източна хармония, която заед-но с боратата украса по мантиите на мъчениците е в съответствие с останалите беле-зи на паметника. Вдълбнатите към очите лица на двама беговласи апостоли от „Въз-несението“ и някои от тънките на дрехите напомнят западноевропейски паметници, но това са предимно късноромански стенописи от Испания⁹⁰, където източните влия-ния са особено силни. Изброените по-горе стилови белези на стенописите определят без съмнение мястото им сред паметниците на „антикласичната“ тенденция в живо-писа на европейския Югоизток, към която принадлежат стенописите в църквата „Св. Атанас Божков, първ публикувал разкритието на Д. Пешев, датира стенописите от края на XII в.⁹¹ Но в желанието да определим тяхното точно място във времето наме-рихме многобройни паралели сред паметници от първата половина на XIII в.⁹² Много